

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suaui Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt XIV. Bella inter Pontificem & Caesareos. Pacta inter eos inita, ac soluta; quo tempore Roma bis expugnata & direpta, & Pontifex captus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

more indignantium, qui per impetum iracundiæ de re qualibet aduersario litem intentant; tamen ne minimam quidem labeculam simulatæ Religionis, animique politici magis quam Catholici præ se tulit. 1526.

CAPVT XIV.

Bella inter Pontificem & Cæsareos. Pacta inter eos inita, ac soluta; quo tempore Roma bis expugnata & direpta, & Pontifex captus.

- 1 **P**ontifex cum Cæsaris administris concordiam composuerat. Præ ceteris eam promouerat Pompeius Cardinalis Columna; qui stipulationis die Sacris operatus in Templo SS. Apostolorum, suis in ædibus, templo contiguus, solemni exceptit conuiuio Pontificem, Cardinales, ac Principum Oratores.
- 2 Sed cum ea pacta rata non fuissent à Cæsare habita, nisi cum quibusdam exceptionibus à Pontifice repudiatis, hic verò cum aduersariis iniisset tædus; Pompeius, post aliquam tergiuersationem maluit suæ familiæ, quàm suæ Purpuræ partes sequi, cœpitque suis in oppidis pro Cæsare militem comparare. Pontifex, cui satis erat Sfortiam in Principatu reponere, & cui uti erat sumptus grauis, ita bellum odiosum, quod auro magis quàm ferro conficitur, neglexit, ut id temporis poterat, Columnios opprimere, & contra Gilberti primarij Consultoris sententiam cum iis conuenit, ut Pompeius, ac reliqui illius familiæ desisterent à delectu militum intra Pontificis ditionem; quod si Cæsari deseruire luberet, in Regnum Neapolitanum abirent. Verùm seu ex ambitione Pompeij, sperantis se defuncto Pontifice per suæ factionis studia Vaticanum Solium ascensurum; seu ex arte Hugonis Moncada, Cæsareorum militum ductoris, cui datum fuerat negotium ita Pontificis implicandi, ut Cæsarianis in Insubria molestiam afferre non posset, à pactio-
ne recessum: & ambo clàm exercitum Duce Moncada ad Urbem usque mœnia perduxere, à Pontificiis nec detecti, nec impediti, quippe languidis ac negligentibus ob stipendiorum difficultatem: adeoque cepere pariter ac diripere Leoninam Urbem, ædesque Pontificias ad Vaticanum, compulso Clemente ad Æliam arcem confugere; qui Moncadam ad se accersiuit, duobus è Senatu Purpuratorum datis obsidibus. Hic ingressus, redditisque Clementi diademate, aliisque Pontificiis ornamentis è prædatorum manibus, flexis genibus factum excusauit, sui muneris necessitatem cau-
fatus.

1526.

* Ex relatione Contiliori.

fatus. Inde, inuito Pompeio, inducias cum Pontifice his conditionibus iniit: Ut ab Infubria Pontificias copias ille deduceret, & Columniis veniam impertiret. Sed mox Pontifex, reuocatis exercitus sui Ducibus quò pacta perficeret, seque armis communitum animaduertens, censuit pactioibus haud se teneri; tum quòd eorum aliqua nec à Cæsarianis seruata fuerant, tum quòd Columnii in nouum delictum reciderant. * Quare iussit fisci procuratorem in Senatu adesse 7. Nouembris, ac petere vt contra illos, eorumque asseclas ageretur ex iure, tamquam è pactioibus delapsos, propter eà quòd præterito Septembri in variis Vrbis locis affixerant edicta, Ecclesiastica libertati aduersantia; multas conscripserant literas, quibus Sedis Apostolicæ ciuitates, populi que Romani Magistratus ad perduellionem sollicitabant, aliasque præterea literas ad varios Principes, Pontifici contumeliosas. Hic Procuratoris petitionem admittit, iussitque eos legitimam commonitionem citari; ad quam, vt mox dicemus, Neapoli Pompeius acerbissimè respondit. Vnde Pontifex eò magis exacerbatus, 21. Nouembris, post elapsum diem iure præscriptum, sententiam protulit in Columnios vt læsa Maiestatis reos; Pompeio Purpuram abrogauit, eorumque pagos directioni concessit.

Sed consilium ardentius quidem quam cautius minimè comprobauit euentus. Cardinalis primò commonitionem, dein sententiam despexit, acerbisque Cæsaris literas, ad Clementem eiusque Senatū scriptas, typis euulgandas curauit, publicisque libellis Romæ affixis, ad Concilium prouocauit, Spiræ, vt ipse dicebat, celebrandum. Non quòd verè tunc ageretur de conuocando ibi Concilio, sed quoniam in commemoratis literis, vt expositum est, aiebat Cæsar, se ex obseruantia in Romanam Sedem prohibuisse Spiræ Conciliabulum, vrgebatque altera ex parte, vt cogeretur Concilium, seu à Pontifice seu à Senatu Purpuratorum; quod si neglexissent, ipsum per se remedium adhibiturum. Hinc Pompeius re fortasse haud plenè conscius, aut minas speciosius obuoluens, per nouum Conuentum Spiræ verè habendum, ad Concilium Spiræ celebrandum prouocauit; perinde ac si Cæsar mutato consilio ibi cogere meditaretur: adeoque simul ita ostendebat, se non prouocare ad Concilium merè possibile; simul timorem Pontifici iniebat quòdam machinà non imaginarià, sed imminente, quæ tamen non alio quam enarrato nitebatur fundamento: ea que propter Suauis, qui rem hanc minimè percepit, fatetur à se numquam fuisse còpertum, quidnam ageretur negotij in conuocando Spiræ Concilio Roman

4 Roman interea rediit, unde à Pontifice missus ad Carolum fuerat, Franciscus Quignionius, qui tunc ab Angelis dicebatur, Minorum Generalis Minister, & cum eo Casar Ferramusca: hi literas à Casare humanissimas suâ manu scriptas deferebant, quibus Pontifici testabatur, sibi esse in animo cum eo reconciliari. Commissa Quignonio mandata hæc fuere: Cuncta Pontifici restituenda, tamen pessumdatam Pontificiam ditionem, ubi esset regressus, offenderet: Casarem nec sibi nec fratri suo ullam velle accessionem fieri, ne vnus quidem vlnæ telluris Italicæ: Sfortiæ causa committeretur Iudici à Pontifice ac Casare ad id destinato; & si probaretur innocens, Principatus illi restitueretur; sin autem reus, Borbonio concederetur: In Italia pax haberetur: Regi Galliæ si redderentur, persoluto, quod ab ipso offerebatur, libertatis pretio. His conditionibus confestim Pontifex assensus est, vt qui molimina Insubriæ cernebat minus prospere procedere, ac supra modum à sumptibus periculisque abhorrebat.

1526.
1527.
* Vide de hac re etiam Lucâ Waddingum. tom 8. Annalium.

5 At Casaris in Italia Ministri alias pactiones Pontifici grauissimas adiecere: quocirca cum pax componi non posset, Clemens voluntate Casaris fretus, sibi per literas significatâ, inducias suis rebus perincommodas confecit, interuentu Lanoia, Proregis Neapolitani: atque quò cautiùs ageret, voluit & à prædictis Caroli Nuntis, & à Borbonio, copiarum Casaris in Insabria Duce supremo, reddi certior, satifne foret cum Prorege sibi conuenire, an opus esset seorsum quoque cum Borbonio pacisci. Et quantum idem asserit inter mandata Farnesio tradita, responsum est ab omnibus tamquam certum, pactionem cum Prorege satis futuram.

6 At verò Casareus exercitus apud Insabres elatus victoriis, stipendiorum penuriâ contumax, insensus Pontifici, quippe magna ex parte Germanis hæreticis conflatus, ductore Georgio Franspergio, acerrimo Lutherano, atque ipse etiam Borbonius supremus illius imperator, sancitas cum Lanoia inducias recusarunt. Cum autem non auaritiæ modò, sed ne fami quidem satis pabuli suppeteret in Insabria, per ipsos deuastata potius quàm debellata, spe Romanorum opum alebantur, quæ re ingentes, vulgi tamen (vt assolet) opinione in immensum excreuerant. Ita indigentia simul & auaritiâ stimulati, commeatum transitumque præbente Ferrariæ Duce, cui depressio Pontificis satis placebat, supremum sibi ius in Mutinam Rhegiumque tribuentis, Romam versus per Ecclesiasticam ditionem magnis itineribus contenderunt.

7 Fœderatorum copiae ad Pontificem tuendum languidissimè processerant,

1527.

cesserant, tum quod in ea virium imbecillitate militum Præfeci magis suarum rerum in Insubria satagebant, tum quod animum Clementis ad eod pacis avidum intelligebant, ut Nuntium in horas expectarent compositæ inter illum ac Cæsarem pacis, vnde ipsi colati auxilij operam perdidissent.

Pontifex in huiusmodi angustiis deprehensus, quod in fœderatis ardorem ciceret, nouum cum eis fœdus stabiliiuit, quinto vel sexto ante suas ærumnas die, at sine fructu. Nam Cæsariani, nullo per vias obice retardati, Romæ verò modicam naçti propugnatorum vim, minusque consilij, Orbis Christiani Regiam expugnarunt, ac diripuerunt, nihil planè parcentes sanctitati seu vasorum, seu locorum, seu graduum, seu professionum, nihil ætatis vel sexus innocentæ, nihil denique factionis amicitia, quando Hispani quoque Cardinales nihilo mitius quàm reliqui accepti: tantaque vbiq; immunitate sauitum est, ut vel in Turcarum diripienda Regia nimis barbara crudelitas illi par haberetur. Verumtamen neque Franspergius eo spectaculo frui potuit, cuius auiditate captus è Germani descenderat, oppignerato etiam patrimonio, quò milites quibus præerat conduceret, secum etiam laqueum gerens auro illitum, Pontificis gutturi ab eodem impiè destinatum: neque Borbonius nefasta victoria superstes fuit. Prior enim paralyti correptus, necesse habuit Ferrariam deduci morbo coactus, antequam exercitus Romam perueniret: alter verò in ipso ingressu ictus plumbeo globo minoris tormenti, animam efflauit infelix perduellis in duo suprema Capita, quæ in terris erga ipsum Dei vicem obtinebant. Pontifex cum in arcem confugisset, nec satis virium ad resistendum haberet, Aurantio Principi, qui Borbonij loco exercitui præerat, se dedit; ab eo autem non solum arctè, sed acerbius etiam habitus in custodia.

Expectabatur interea quid Cæsar de ipso Pontifice decreuisset. Ille tam grauis & inopinatæ rei nuntio anceps hæsit. Hinc horror eius animum occuparat, ob innatam Religionem, offensionemque generis Christiani: hinc consumptâ victoriis pecuniâ, nulla ipsi occurrebat ratio, quâ milites, ob merita nec soluta stipendia querulos, in officio contineret, nisi pretio redimendi captiui. Intelligens præterea, libertatis beneficium longè impar offensionis gratiati futurum, timebat à tanto hoste libertati reddito parem iniuriam vindictam. Quapropter facinus quidem execratus, festiuam Aule speciem ob natum filium in vestes lugubres commutauit, sed copiarum Ducibus iniunxit, ut eâ ratione Pontificem liberarent, qui super-

stipendia militibus debita perfoluerentur, sibi que cautum foret, ne quid ex ea indulgentia detrimenti esset passurus. 1527.

10 Hæc ambigua Cæsaris mandata, tamen si honestiorem ad sensum traxerint pro auita generis magnanimitate Columnij, qui Patriæ cadaver inter palmas deplorabant, simulque angebantur inultâ supremo ipsorum Principi tam enormis ignominia notâ; inhumaniore tamen subtilitate ea sunt interpretati & executi Duces Cæsariani: adeoque plures menses in custodia Pontificem habuere; nec inde liberum dimisere absque ingenti auri vi, multisque arcibus acceptis ab eo, tamquam pacis obsidibus.

11 Verum illi exercitui execrandis frui spoliis non licuit, cum penè totus absumptus pestilentia satis breui perierit. Moncada verò, præcipuus mali auctor, ac medicinæ submotor, paulò post infelicitè clausit diem, in prælio nauali vndis absorptus. Hoc pacto noluit Deus, vt victi calamitas in victoris prosperitatem abiret.

Guicciardinius lib. 19.

12 Nihil diligentia prætermiserat Castilioneus, Nuntius, in Cæsaris mandatis pro libertate Pontificis sollicitandis: & præter priuatim adhibitos apud Carolum deprecatores ex Hispaniæ primoribus, tam Ecclesiasticis quàm laicis, * curauit etiam, vt Episcopi lugubri amictu vnâ supplices adirent Cæsarem, enixeque peterent ipsorum Capitis libertatem. Sed hæc officia ex sententia satis progressa vbi Aulæ Cæsareæ comperta, sunt illico interturbata, ceu quædam species ordinis nimis commoti.

* Literæ Nuntij Burgis ad Clementem, 16. Decembris 1527. in 1. tom. Liter. ad Principes.

13 Postremò, post eas retardationes, quibus Hispanica consilia suos concipiunt fœtus antequam pariant, præsertim in summis negotiis, efficacia Cæsaris mandata Romam deuenere. Per hæc, operâ in primis Pompeij Columnæ, iam à Pontifice in gradum pristinum reuocati, in pactionibus cum Cæsareis, & Generali Ministro

* Nō vltimâ Octobris, vt narrat Guicciardinius.

* 26. Nouembris anno 1527. solenni stipulatione composita pacificatio, subscribentibus hinc Pontifice & Patribus Purpuratis; hinc Moncadâ iam Neapolis Prorege, & memorato Minorum Præsidi Generali (qui acceptâ postea à Clemente Purpurâ, Cardinalis S. Crucis est appellatus) ac Petro Veirâ, Cæsari à Cubiculis, quem ad hoc miserat Carolus, cum literis etiam ad populum Romanum, sensum doloris præ se ferentibus, simulque consolationem ac promissa præbentibus.

* In Tabulis Vaticanis, collectis à Contiloro, in libro cui titulus est, *Historia pro Concilio Tridentino*, pag. 5.

14 Summa concordia erat: Cæsarem ægrè tulisse, arma in Pontificem & Urbem illata, ceterasque vexationes, quibus Pontifex variisque Cardinales ac Præsules affecti fuerant. Exercitum sine duce, sine lege, propriaque cupiditate compulsam ea omnia perperasse,

Pars I.

Cc

trasse,

1527. trasse, non solum ignaro, sed inuito Cæsare; cui semper in animo fuerat, Pontificem tamquam Patrem reuereri, ac tamquam Christi Vicarium venerari; adeoque ad primum indigni facinoris nuntium mandasse, vt comprehensa quantum fieri posset licentiâ, pristina dignitas Apostolicæ Sedi, non in Sacris modò, sed in profanis etiam redderetur. Cùm autem nihil ipse optaret ardentius, quam inter Christianos pacem, communem in Turcas expeditionem, & Ecclesiæ solatium atque concordiam, ad quæ supra cetera condicere videbatur Vniuersale Concilium; idcirco illud in primis statuendum, vt Pontifex sacrumque Collegium omni studio ac fide Christianorum pacem conficiendam curarent, ac præterea, quò refloresceret Ecclesiæ, Lutherique heresis extirparetur, Generale Concilium indicendum *cum debitis* (vt aiebat) *& legitimis modis, & loco debito, & cum earum rerum obseruatione, quæ iura exposcunt, omnia quæ fieri posset celeritate:* Vel certè, vt Pontifex ac Patres pro viris Principes compellerent tam ad pacem conficiendam, quam ad Concilium congregandum.

Haud equidem miror, hanc conditionem, à me in tabulis huius concordie perlectam, ab aliis Historicis prætermittam fuisse, tamquam rem minùs spectantem ad præcipuum ipsorum argumentum: at è contrario hoc silentium in Suauis arguit nimis mutilam rerum notitiam; quippe qui dum alia peculiaria recenset, quæ tamquam parerga ab eo inferuntur historiæ; de hac re, quæ solum ad ipsius institutum pertinebat, nihil mutit.

C A P V T XV.

Quid apud Pontificem Rex Angliæ tentauerit, quò matrimonium suum irritum declararetur. Et Campegi Legatio.

1528. **E**gressus ab arce Pontifex, Urbem Veterem adiit, situ minutissimam, & bidui itinere Româ distantem. Eò ab Henrico Anglorum Rege Legati aduenere, summa quæque pollicentes, sed vnâ rem grauissimam postulantes. Henricus, vt diximus, secundo loco natus maiorem fratrem habuit Arcturum Principem. Huic pater Henricus Septimus (non Odoardus, vt fallitur Guicciardinus) nuptui dedit Catharinam, Ferdinandi & Isabellæ Regum Catholicorum filiam, & sororem natu minorem Ioannæ Caroli V. matris. Sed intra paucos menses extincto Arcturo, Rex Angliæ impetrato Ferdinandi consensu, & à Pontifice de-

Guicciardinus lib. 18.